

20.

02473

SKRIFVELSE

TILL

KONGL. ÖFVERSTÅTHÅLLARE-EMBITET

FRÅN

STOCKHOLMS FASTIGHETSEGARE-FÖRENING

ANGÅENDE

RENHALLNING AF HUFVUDSTADENS GATOR
OCH ALLMÄNNA PLATSER.

STOCKHOLM

CENTRAL-TRYCKERIET

1875.

Till Kongl. Öfverståthållare-Embetet!

Stockholms Fastighetsegareförening har, efter inhemtade upplysningar i ämnet och på grund deraf hållna öfverläggningar, på utlyst allmänt sammanträde denna dag uppdragit åt undertecknade ledamöter i föreningens styrelse, att hos Kongl. Öfverståthållare-Embetet göra följande vördsamma framställning rörande ordnandet af renhållningen af hufvudstadens gator och platser.

Under det att Stockholms stad på de sednare årtiondena, såsom kommun betraktad, i flera riktningar gjort framsteg, hvilka dels ställa densamma i jembredd med andra europeiska städer af större eller samma betydhet, dels afse att, hvad härutinnan brister, undanrödja de fel, som sedan gammalt ännu i ett eller annat afseende vidlåda vårt i allmänhet mera tidsenliga kommunalväsende, skulle det kunna synas, som om den i flera hänseenden viktiga renhållningsfrågan blifvit så att säga bortglömd; ett förhållande, som ej blott medför väsendtliga obehag och bekymmer för alla stadens innevägnare, utan jemväl, trots våra framsteg, i främlingars omdöme försätta oss alltför långt tillbaka i det sedliga hänseende som betingas af yttre renlighet och ordningssinne. Kändt är nemligen: att kommunen, likaväl som den enskilde, blir bedömd, ej efter sina förtjenster, om än så stora, utan efter sina fel, om ock jemförelsevis små. Det normala och tidsenliga stöter ej ögat, afficierar ej luktorganerna och berör

eljest icke på något obehagligt sätt de öfriga sinnena samt observeras derföre icke; men det abnormalt och föråldrade ger sig för en hvar genast tillkänna och föranleder till de strängaste omdömen.

Det sätt, hvarpå renhållningen af Stockholms gator och allmänna platser är ordnad och utföres, utgör just en sådan kvarleva från äldre tider med mindre upplysning och små anspråk, och är fördenskull ej blott föremål för ett mycket allmänt klander och missnöje, utan jemväl orsak till mycket bryderi för ordningsmakten och stor oegentlighet och orättvisa i afseende på de kommunala skattebördornas fördelning. Det är i sanning förvånande, att, då det med rätta för lång tid tillbaka ansågs nödigt, nyttigt och rättvist — (nödigt för åstadkommande af enhet och införandet af ett tidsenligt system; nyttigt för den bekvämlighet och lättnad i samfärdseln, som genom ett sådant system uppkom — och rättvist emedan kostnaderna blefvo efter riktigare grund än förut fördelade på dem, som af systemet i första rummet draga fördel) — att kommunen, såsom en gemensam angelägenhet, öfvertog belysningen och grundunderhållet af de allmänna kommunikationslederna till lands, eller gatorna inom hufvudstaden, det icke på samma gång ansågs lika nödigt, nyttigt och rättvist, att samma gators ytliga underhåll eller rengöring blef en kommunens angelägenhet, då det väl icke läter kunna bestridas, att gaturenhållningen ej blott står i ett oskiljaktigt sammanhang med och utgör ett hufvudsakligt vilkor för ett tids- och ändamålsenligt grundunderhåll af gatorna, utan så tillvida ännu mera än en kommunalangelägenhet, som sättet, på hvilket denna renhållning är ordnad och ställd i samband eller harmoni med den öfriga renhållningen, enligt hvad erfarenheten från andra städer lärt, utöfvar ett väsentligt inflytande, ej blott i sanitärt och sedligt, utan jemväl i ekonomiskt hänseende.

Frågan om införandet af en reform i afseende på renhållningen i Stockholm är dock ingalunda ny eller alldeles

outredd, och anhåller fastighetsegareföreningen att i afseende derpå värdsammast få erinra om följande:

Redan år 1849 gjorde dåvarande Drätselkommission till Öfverståthållare-Embetet framställning om behöfligheten af genomgripande förändringar i afseende på renhållningen i sin helhet, hvilken, enligt Drätselkommissionens redan då uttryckta åsigt, borde göras till en *allmän angelägenhet*. Några förberedande åtgärder vidtogos med anledning deraf för införandet af ett öfvergångssystem, men ledde, i frågans då outredda skick och i följd af då rådande förhållanden, ej till åsyftadt resultat, hvadan frågan för den gången fick förfalla.

Sedan vattenledningen blifvit färdig, ansåg Öfverståthållare-Embetet, att en förbättrad renhållning i följd deraf lättare kunde införas och att tiden således då vore inne att ånyo taga i öfvervägande, huruvida icke renhållningen borde annorlunda än förut ordnas, hvilket, enligt Öfverståthållare-Embetets mening, bäst skulle ernås om denna angelägenhet blefve föremål för *gemensamhet* i afseende på bestyr och omkostnader, då derigenom flera väsendtliga fördelar vore att vinna. I följd af Öfverståthållare-Embetets skrifvelse i sådant syfte till stadens territorialförsamlingar, af den 5 Februari 1861, utsågos från hvarje församling ledamöter uti en kommitté, hvilken, med dåvarande första stadsläkaren, medicinalrådet Carlsson till af Öfverståthållare-Embetet förordnad ordförande, fick i uppdrag att i ämnet afgifva utlåtande. Kommittéens utlåtande inkom till Öfverståthållare-Embetet redan den 9 Maj 1862 och blef samma utlåtande den 14 April 1863 till författningsenlig behandling öfverlemnadt till herrar Stadsfullmäktige. Först den 4 October 1869 inkom Stadsfullmäktiges beredningsutskott med utlåtande i ämnet, hvar efter Stadsfullmäktige den 1:sta påföljande December beslutade att, på grund af utskottets afstyrkande utlåtande, i skrifvelse till Öfverståthållare-Embetet förklara: »det de, under dåvarande förhållanden, icke funne sig kunna bifalla kommitterades förslag». Kommittéens förslag framhöll dock,

enligt föreningens åsigt, på ett serdeles grundligt och behjertansvärdt sätt, de sanitära skäl, som talade för reformens genomförande i det syfte, Öfverståhållare-Embetet angifvit, hvarjemte kommitterade meddelade en beräkning öfver kostnaderna samt föreslogo tvenne alternativ för dessa kostnaders uttaxering. Beredningsutskottet anförde såsom skäl för sitt afstyrkande bland annat och i främsta rummet *vattenledningens utsträckning* och dess begagnande till sköljning af rännstenar och gårdar, samt för öfrigt en påbörjad förbättrad gatu- och rännstensläggning, åtskilliga utförda trumbyggnader och afdikningar, förbättrade beläggningssätt på gårdar och förbättrade anordningar med soplärarna etc., men detta oaktadt medgaf utskottet, att bestyret med renhållningen borde blifva en för hufvudstaden *gemensam angelägenhet* och att kommitterades förslag *härutinnan »i sig innehölle en riktig framtidstanke»*. Utskottet ansåg äfven, att man borde se tiden an, för att inhemta mera erfarenhet om sättet att i vårt hårda klimat i stort ordna renhållningen och beräkna kostnaderna derför. Likaså ansåg utskottet någon tid vara behöflig för att uttänka en rättvis beräkningsgrund för utgifternas betäckande; hvarjemte utskottet hade omtänka om de få husegare, som med eget husfolk och egna dragare kunde verkställa renhållningen, samt uttryckte tillika den åsigten att, då likställighet i kommunala skyldigheter och rättigheter nyligen blifvit, genom Kongl. brefvet den 24 April 1868, genomförd, någon tid borde få förflyta innan man på allvar grep sig an med ifrågavarande reglering.

Slutligen afstyrkte utskottet jemväl på den otvifvelaktigt mest giltiga grunden, nemligen att kommitterades förslag afsåg att äfven gårdarnes renhållning borde blifva en kommunens angelägenhet, hvilket den ock, enligt fastighetsegareföreningens mening, väl måste vara i afseende på kontrollen deröfver, men icke annat än vid möjligen inträffande undantagsfall eller på grund af serskildt aftal kan blifva i afseende på utförandet, och aldrig i afseende på kostnaden, hvilken

alltid, såsom alla andra omkostnader för enskild egendom, måste blifva egarens ensak, så mycket mera som dessa kostnader blifva väsendtligt beroende af egendomarnes beskaffenhet och hvarje egares personliga åtgöranden till renhållningens underlättande eller försvårande. Man finner således i alla de aktstycken, hvilka röra denna frågas föregående behandling från vederbörande kommunalmyndigheters sida, den sammanstående meningen uttryckt, att gatuhållningen bör och måste blifva en kommunens angelägenhet, hvilken mening ock otvetydigt finnes uttryckt i bemälda nådiga bref af den 24 April 1868, ehuru beredningsutskottet, på hvars utlåtande frågans utgång 1869 utan tvifvel mest berodde, då ansåg, att någon tid borde förflyta innan regleringen genomfördes. Då nu en tid af 6 år snart förflutit sedan utskottet afgaf detta yttrande, och då under denna tid flera förhållanden inträffat, hvilka på frågan utöfva ett väsendtligt inflytande och dermed stå i omedelbart sammanhang, torde den rätta tidpunkten just nu vara inne för den sammans återupptagande till en mera skyndsam behandling och ett slutligt afgörande. Skälen härför äro: i främsta rummet, att en ny sundhetslag för hela riket nyligen blifvit af Kongl. Maj:t utfärdad, i följd hvaraf en ny sundhetsstadga för Stockholms stad redan lär vara under utarbetning och hvarigenom ökade fordringar helt visst måste komma att ställas på renhållningen, och dernäst: att styrelsen öfver Stockholms stads arbetsinrättning beslutat, det inrättningen ej såsom entreprenör kommer att besörja renhållningen af gator och gårdar längre än till och med detta års utgång, i följd hvaraf ökade svårigheter komma att uppstå ej blott för de enskilda, utan jemväl för staden att få sådant arbete utfördt, derest ej någon ny utväg härför beredes.

Fastighetsegareföreningen, hvilkens medlemmar renhållningsfrågan ännu serskildt berör, kan väl icke göra anspråk på att föra samtliga Stockholms fastighetsegares talan, men tror sig dock uttala en af Stockholms innevånare allmänt

hyllad mening, då föreningen säger sig hysa grundad förhoppning att Kongl. Öfverståhållare-Embetet för sin del skall, i sammanhang med utarbetandet af ny sundhetsstadga och ordnandet af sundhetspolisen, vidtaga sådana åtgärder, att den allmänna eller gatuhållningen blir en gemensam angelägenhet, på det att, då den nya sundhetsstadgan utfärdas, dess föreskrifter må *kunna* följas.

Ehuru de skäl, som redan blifvit anförda och än vidare finnas utvecklade i åberopade kommittés utlåtande, i afseende på nödvändigheten och nyttan af samt rättvisan i, att ifrågasättande reglering nu blir genomförd, borde kunna anses tillfyllest, torde dock invändningar från en och annan vara att förvänta; men då nu ej ifrågasättes, att skyldigheten till gårdarnes renhållning skulle komma att på kommunen öfverflyttas, ega de invändningar, som förut blifvit gjorda i afseende på det orättvisa i en sådan anordning, icke någon tillämplighet, och är det ju föröfrigt oundvikligt att, vid hvarje reglering af föräldrade förhållanden, något småintresse måste vika för det allmänna gagnet.

Måhända skall man dock fortfarande söka invända att genom gatuhållningens öfverflyttande på kommunen ändå en liten orättvisa uppstår, i det att en något ökad skatt sålunda komme att drabba andra än husegarne. Det är också alldeles uppenbart att en synlig ökad post i kommunens utgiftsstat skulle uppkomma, hvilken måste genom direkt uttaxering betäckas, men det är lika uppenbart att dessa kostnader nu i sjelfva verket måste vara större än de med bättre anordningar skulle blifva, och att de nu i alla fall indirekt måste drabba alla som bo i hufvudstaden; man behöfver nemligen blott besinna, att en husegare, vid byggandet af ett hus och vid hyresbeloppens bestämmande, åtminstone då konjunkturerna sådant medgifva, måste medtaga i beräkningen och göra sig betäckt för ej blott alla omkostnader i och för det uthyrda husets underhåll, utan äfven för dermed förenadt ansvar och äfventyr, och att således dessa kostnader

i de flesta fall i sjelfva verket, och till större belopp än nödigt vore, indirekt komma att drabba enhvar hyresgäst. För öfrigt är det alldeles säkert, att hyresgästerna i många fall gå miste om önskvärda förbättringar till bekvämlighet och trefnad inom en hvars bostad, emedan gaturenhållningen i sin mon medtager hvad husegare eljest till sådana förbättringar skulle kunna använda.

Det torde ock förtjena att skärskådas, huruvida någon rättlig grund verkligen förefinnes för husegarnes skyldigheter att uteslutande bära ansvaret för och i första hand bekosta renhållningen. Man har i detta hänseende åberopat eller förutsatt gammal häfd, men denna häfd förskrifver sig från den tid då den motsvarades af sedermera lika häfdvunna rättigheter, och kan för öfrigt strängt taget endast afse sådan gaturenhållning, hvarmed man då lät sig nöja, på sin höjd gatornas sopning hvarje lördagskväll sommartiden, och körbanornas skottning vintertiden. Rättigheterna voro att husegarne, framför andra, egde dispositionsrätt öfver en stor del af hvar sin gatuhalfva, der de fingo göra utbyggnader af förstuguqvistar och trappor, hålla utåtgående portar, afvisare och annan stängsel framför huset, hvarest de ock fingo uppställa salubord, stånd samt körredskap, hålla upplag af handelsvaror, upplägga och såga ved m. m., hvarförutom de under gatan fingo bygga källare. Alla dessa rättigheter hafva så småningom i det allmännas intresse blifvit husegarne ej blott frantagna utan hafva de sjelfva nödgats bestrida alla med gatans frigöring förenade kostnader. Med den sista trapputbyggnadens förvisning från gatan och indragning inom tomtlinien, utgör denna linie gränsen, inom hvilken husegarens serskilda rättigheter, såsom sådan, förblifva inskränkta; hvadan ock hans skyldigheter, hvilka, på sätt nämndt är, uppkommo såsom motsvarighet till hans serskilda rättigheter, icke med något sken af rättvisa numera kunna sträckas derutanför; man skall måhända invända att gatuorenligheten till stor del kommer ifrån husen, men det

gör den icke, utan från husens innevånare, från alla; och, hvad snön beträffar, så vet man att den kommer från högre rymder, der husegaren ej mer än andra har att bestyra. I rättsligt hänseende torde ock vara gifvet, att lika litet som husegarne kunde åläggas att med ökad kostnad lägga gatan med tuktad sten och rännstenar af huggen granit samt serskilda gångbanor, och lika litet som de, hvilka det serskildt ålegat att hålla brandredskap eller biträda vid eldsläckning, kunna åläggas att bekosta ett nytt brandväsende, lika litet kan husegaren billigtvis åläggas, att ensam ikläda sig de redan mer än sjufaldt om sommaren och ännu mera om vintern ökade bördorna för en för det allmännas helsa, bekvämlighet och trefnad stegrad fordran på tidsenlig renhållning om sommaren och trafikledernas underhåll om vintern. Det torde därför med skäl kunna ifrågasättas huruvida husegarne verkligen för närvarande kunna juridiskt anses förpliktade att uteslutande fullgöra eller bekosta gatornas renhållning; för skyldigheten att hålla de i sednare tiden tillkomna gångbanorna fria från snö samt sandade, torde näppeligen kunna åberopas häfd, och vet fastighetsegareföreningen för sin del icke om något träffadt aftal eller serskildt åtagande från fastighetsegarnes sida i detta hänseende. Anföras må äfven hurusom en verklig orättvisa numera råder i afseende på fördelningen af renhållningsbestyret husegarne emellan, och hvilken orättvisa blir ännu större och i ögonen fallande ju mer vattenledningen allmänt begagnas. Såsom exempel härpå må anföras: ett mycket stort och inbringande hus ligger högst upp vid en gata; egaren låter spola sin gård och rännsten, och blir utan vidare besvär qvitt dervarande orenlighet, som sålunda öfverflyttas till närmaste grannen; denne sednare gör, med något ökadt besvär och kostnad, på samma sätt, den nästföljande grannen likaså med ytterligare tillökning o. s. v.; men längre ned på gatan får egaren till ett litet, föga inbringande hus eller en obebygd tomt den hårda lotten, att från den mången gång helt och hållet

öfversvämmade gatuhalfvan uppsamla och bortföra all orenlighet från ofvan belägna gatuhalfva och dervid belägna gårdar. Vintertiden inträffar då ofta, i följd af ständigt påflöde af rännstensvatten och orenlighet, att upphuggandet och bortförandet af gatuisen tager större krafter i anspråk än hvaröfver han för sådant ändamål kan disponera, hvarpå följderna blir åtal och oundvikliga böter, som gör honom till jemnlige och, om han ej är i stånd att betala, till kamrat med grofva brottslingar. I sanning en sorglig belägenhet för en hederlig husegare, vicevärd eller entreprenör, hvilken sednare, i det lofliga bemödandet att förvärfva bröd åt sig och familj, nödgats utsätta sig för slikt äfventyr. Polisdomstolens protokoller torde ock nogsamtt vittna om, huruledes husegare eller entreprenörer, hvilka hafva renhållningsbestyret vid lågt belägna platser och äfven vid sådana gator, der flera tätt bebyggda gränder utmytna, företrädesvis äro utsatta för åtal för i många fall oundvikliga förseelser af ifrågavarande slag.

Att sådana orättvisor längre skola få fortfara i Sveriges hufvudstad, torde icke vara förenligt med det allmännas sanna intresse, hvadan, i motsats till hvad beredningsutskottet 1869 uttryckte, behovet af reformens snara genomförande, från rättvisans synpunkt, blifvit ännu större just i följd af vattenledningens utsträckning och allmänna användande.

Det har ofvan blifvit anfördt, att fastighetsegareföreningen, i likhet med beredningsutskottet 1869, icke anser att bestyret med och kostnaden för de enskilda gårdarnes renhållning med skäl kan göras till en kommunens angelägenhet; dermed äro betänkligheterna i reservationerna vid kommitterades förslag af 1862 undanröjda, hvaremot å andra sidan torde göras den invändning, som finnes i bemälda kommitterades utlåtande uttryckt så, att föga då skulle vinnas i sanitärt hänseende, emedan det just vore på gårdarne och i portgångar, som den värsta smutsen, de farligaste miasmaförråden funnos hopade; men denna invändning eger numera

mindre tillämpning, sedan, på sätt bemälda beredningsutskott påpekat, ett bättre förhållande *i detta hänseende* inträffat i följd af vattenledningens begagnande till gårdarnes spolning samt genom flera andra förbättrade anordningar, hvartill nu ytterligare kommer den nya sundhetslagens tillämpning i allmänhet och i synnerhet en bättre ordnad sundhetspolis. För öfrigt är det alldeles gifvet att — då de husegare, hvilka för ändamålet ega att tillgå eget folk och dragare, numera äro relativt få, och då rörelsen i allmänhet så utvecklats samt, i följd af jernvägarnes fullbordan i alla riktningar, så utjemnats på de olika årstiderna, att enhvar året om har full sysselsättning i sitt yrke — husegarne nästan utan undantag skola finna fördel vid att på grund af frivilligt aftal mot ersättning öfverlåta gårdarnes renhållning till den kår eller entreprenör, som för stadens räkning komme att verkställa renhållningen af gatorna och stadens öfriga platser; i följd hvaraf önskvärd harmoni uti och underlättad kontroll öfver all slags renhållning af sig sjelft uppkommer; och hvilken harmoni blir så mycket större, likasom kostnaden ock torde betydligt kunna reduceras, om gaturenhållningen ställes under samma förvaltning eller uppdrages åt samma entreprenör, som ombesörjer latrinrenhållningen. Kostnaderna skulle genom en sådan anordning än ytterligare nedsättas genom orenligheternas bättre uppsamlade och användning. Det är nemligen känt, att mången omtänksam enskild man, genom att påföra sopor från gård och gata, förvandlat de mest ofruktbara backar och berg i stadens omgifningar till grönskande kullar, trädgårdar och parker. Att för sådant ändamål användas eller upplåtas, eger Stockholms stad vidsträckta, nu värdelösa områden, såväl inom som utom stadens bebyggda delar, hvilka områden på angifvet sätt ej blott skulle höjas i kapitalvärde, utan, genom ökad vegetation i och omkring staden, försköna densamma samt, hvad ännu viktigare är, betydligt bidraga att hålla luften ren och sund sommartiden, då nemligen känt är, att alla vexter till sin

näring använda och med stor hastighet absorbera ur luften sådana gaser, som för människan äro helsofiendtliga. Vid en ordnad allmän renhållning skulle ock ej blott den fasta spillningen väl kunna tillgodogöras för jordbruket, utan skulle äfven den flytande spillningen, för tekniskt ändamål, kunna med fördel tillvaratagas, då man vet att enskild person nu kan uppsamla och med vinst försälja sistnämnda slags spillning. Att de totala kostnaderna för en väl ordnad renhållning skulle blifva mindre än de kostnader, som nu derföre utgå dels från staden till dess entreprenörer och dels från husegarne i lega, eller genom arbete med eget folk och dragare, synes derföre vara påtagligt; hvadan äfven af detta skäl de ökade kommunalutgifterna blifva blott skenbara, då de besparingar, som göras, i sjelfva verket komma alla stadens innevanare dels direkt dels indirekt tillgodo.

I afseende på sifferberäkningen öfver de årliga kostnaderna för gaturenhållningen äfvensom rörande beräkningsgrunden för uttaxeringen, lemnar åberopade kommitté-utlåtande af den 9 Maj 1862 en väl motiverad och god ledning. Genom gårdarnes uteslutning blifva kostnaderna, enligt nämnde kommitterades uppskattning, förminskade med circa 40 procent. Då nu taxeringsvärdet å egendomarne stigit till nära dubbelt, hvilket ock torde vara förhållandet med de inkomster, hvarefter bevillning efter 2:dra artikeln erlägges, torde den relativa tillökningen i utskylder i och för en ordnad renhållning för hvar och en af de många, som nu icke direkt bidraga dertill, ej blifva större än att den fullt motsvaras af de fördelar, som honom derigenom tillskyndas.

Kostnaderna blifva väl ock beroende af sättet, på hvilket renhållningsbestyret ordnas, hvilket antingen kan ske sålunda att derför uppsättes en serskild kår, såsom förhållandet är i Berlin och många andra städer, i hvilken uppgifna stad renhållningskåren dels utgör en del af, dels hufvudsakligen bildar reserv till brandkåren och står under samma befäl som denna, men bekostas och förvaltas i ekonomiskt hänseende serskildt;

eller ock så att bestyret uppdrages åt en eller flera entreprenörer. Fastighetsegareföreningen anser för sin del att, om entreprenad-systemet föredrages, entreprenören må blifva helst en enda, emedan enighet i systemet och lättnad i kontrollen då bättre vinnas; likasom det är nästan gifvet, att ett renhållningsbolag lätt skulle kunna bringas till stånd, om ett sådant bolag erhöle concession på bestämd, ej alltför kort tid. En sådan entreprenör skulle ej blott kunna erbjuda de bästa garantierna, utan jemväl, bättre än flera små entreprenörer, ordna renhållningen på billigaste vis, samt bättre kunna, på sätt antydt blifvit, tillgodogöra orenligheterna, genom hvilken förutsättning legan skulle kunna blifva relativt låg, såväl för allmänna renhållningen som för gårdarne, hvarförutom från kommunens sida ingen utgift på en gång ifrågakomme för uppsättning af redskap, hästar m. m., såsom fallet blir om en kår för ändamålet uppsättes.

Genom ett på ofvan angifne grunder ordnadt renhållningsväsende skulle våra gator icke heller längre i detta hänseende, såsom nu är fallet synnerligast vintertiden, komma att förete samma bild af förbistring, som dessa profbitar af stensättning, hvilka ännu i dag på en och annan aflägsen bakgata vittna om en förfluten tids ringa anspråk, brist på ordningssinne och kommunalanda, utan skulle enhet i system, beqvämighet, trefnad och sundhet inom staden, ökad värde på och ökad skönhet i stadens omgifningar, rättvisa i fördelningen af alla kommunalutgifter, minskade bestyr för polisen och deraf följande mindre behof af betjening, minskade åtal för ordningsföreseelser och i följd häraf ett angenämare förhållande mellan ordningens öfvervakare och allmänheten, och för allt detta, minskade sammanlagda kostnader, hvarigenom vårt samhälle i yttre sedligt hänseende intoge den plats, som tillkommer det såsom Sveriges hufvudstad.

Föröfrigt skulle uppkomma en minskning i behofvet af negativa åtgärder till renlighetens befrämjande genom sådana

förbud eller föreskrifter, hvilka verka hämmande ej blott på företagsamheten till stadens bebyggande, utan äfven i hög grad på den kommersiela och industriela utvecklingen. Hvarje ökad frihet, som möjliggöres genom tidsenliga positiva åtgärder, bidrager så väsentligt till ett samhälles förkofran att några små uppoffringar från det allmänna för en sådan ökad frihet äro försvinnande mot de ekonomiska fördelar, som i gengäld komma samhället tillgodo.

Då det således, på grund af hvad fastighetsegareföreningen ofvan anført,

- 1:o) icke mera kan under sken af rättvisa åläggas fastighetsegarne att uteslutande bära ansvaret för och i första hand bekosta gatornas renhållning och ännu mindre snöskottningen derå.
- 2:o) är alldeles nödvändigt att renhållningen inom Stockholm nu ordnas på ett tidsenligt vis, och
- 3:o) är uppenbart att många fördelar för det allmänna genom en sådan reglering uppkomma,

så anser sig fastighetsegareföreningen jemväl, med stöd af de i Kongl. Maj:ts nådiga bref till Öfverståthållare-Embetet af den 24 April 1868, angående likställighet i kommunala rättigheter och skyldigheter emellan hufvudstadens innevånare uttalade principer, böra påyrka, att sådan likställighet nu måtte varda införd,

att rengöringen af de staden gemensamt tillhöriga gatorna, likasom dessa gators hållande i trafikabelt skick vintertiden, må blifva en för stadens skattskyldiga innevånare gemensam angelägenhet, hvartill medel anskaffas genom uttaxering efter 2:a artikeln's bevillning såväl å fastighet som å kapital och arbete;

under vördsam anhållan att Öfverståthållare-Embetet måtte nu, likasom tillförene, egna denna fråga all den uppmärksamhet, som den nu, på sätt redan nämndt är, med hänseende till den nya sundhetslagen, mer än någonsin förtjenar,

och att, i hvad på Kongl. Öfverståthållare-Embetet beror, sådana åtgärder måtte vidtagas, att herrar Stadsfullmäktige, i hvad på dem ankommer, må blifva i tillfälle att med all skyndsamhet fatta ett positivt beslut, så att frågan icke längre må till en oviss framtid uppskjutas, helst äfven de ekonomiska förhållandena nu äro för regleringens genomförande serdeles gynnsamma.

Stockholm den 1 Februari 1875.

På Fastighetsegare-Föreningens vägnar:

Dess Styrelse.

